## Zasady oceniania rozwiązań zadań

*Uwaga: akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne spełniające warunki zadania.*

<table>
<tr><th>Nr zad.</th><th>Poprawne odpowiedzi</th><th>Schemat punktowania</th></tr>
<tr><td>1.</td><td>Poprawna odpowiedź:<br>1. PRAWDA<br>2. PRAWDA<br>3. FAŁSZ</td><td>1 p. – poprawna odpowiedź.<br>0 p. – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.</td></tr>
<tr><td>2.</td><td>Przykładowe odpowiedzi:<br>Taniec był ważnym elementem życia duchowego.<br>Taniec uznawany był za ważne źródło komunikacji.<br>Taniec dla starożytnych był źródłem piękna i przyjemności.<br>Taniec pozwalał wyrażać emocje / pierwotne instynkty.</td><td>1 p. – poprawne wyjaśnienie.<br>0 p. – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.<br>Uwaga:<br>Muszą być podane dwie funkcje.</td></tr>
<tr><td>3.</td><td>Przykładowe odpowiedzi:<br>Taniec utracił dotychczasowe znaczenie magiczno-mistyczne i stał się rozrywką uprawianą w wolnym czasie.<br><br>Rozwój cywilizacyjny i społeczny pozbawił taniec hierarchicznego charakteru.<br><br>Dziś obserwujemy, że taniec uprawiany w wolnym czasie obfituje w liczne odmiany.</td><td>1 p. – poprawne wyjaśnienie.<br>0 p. – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.</td></tr>
<tr><td>4.</td><td>Przykładowe odpowiedzi:<br>Taniec to niewerbalny język, który dostarcza nam / jest źródłem ważnych informacji o człowieku oraz jego dokonaniach na przestrzeni wieków.<br><br>Taniec ma wpływ na tancerza i widza, opowiada o życiu (towarzyszy różnym jego przejawom).</td><td>1 p. – poprawne wyjaśnienie.<br>0 p. – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.</td></tr>
<tr><td>5.</td><td>Poprawna odpowiedź:<br><br>
<table>
<tr><th>Lp.</th><th>Znaczenie</th><th>Wyraz</th></tr>
<tr><td>1.</td><td>Wyrazisty sposób ukazywania uczuć, przeżyć, myśli.</td><td>ekspresja</td></tr>
<tr><td>2.</td><td>Spontanicznie działać bez planu przygotowanego z góry.</td><td>improwizacja</td></tr>
<tr><td>3.</td><td>Dziedzina zajmująca się zagadnieniem piękna i harmonii.</td><td>estetyka</td></tr>
<tr><td>4.</td><td>Cecha czegoś słabo związanego z rzeczywistością.</td><td>abstrakcja</td></tr>
</table></td><td>2 p. – cztery poprawne uzupełnienia<br>1 p. – trzy poprawne uzupełnienia.<br>0 p. – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.</td></tr>
<tr><td>6.</td><td>Poprawna odpowiedź:<br>1. PRAWDA<br>2. FAŁSZ<br>3. PRAWDA<br>4. FAŁSZ</td><td>2 p. – cztery poprawne odpowiedzi.<br>1 p. – trzy poprawne odpowiedzi.<br>0 p. – mniej niż trzy poprawne odpowiedzi, odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.</td></tr>
<tr><td>7.</td><td>Przykładowa odpowiedź:<br>Agnieszka Krzemińska w swoim tekście dotyka istoty tańca i podkreśla rolę, jaką odegrał on w dziejach ludzkości. Autorka dowodzi, że taniec był nieodzownym elementem życia, a rozwój cywilizacji znacząco osłabił jego rolę.</td><td>3 p. – ze streszczenia wynika, jaki jest temat tekstu i co na ten temat powiedziano w tekście; adekwatny poziom uogólnienia, streszczenie</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td></td><td>Autorka uważa, że mimo zmiany społecznej funkcji tańca i sprawdzenia go do sfery rozrywki, nie osłabło jego oddziaływanie na odbiorcę.</td><td>logicznie spójne, właściwa liczba słów.<br>2 p. – ze streszczenia wynika, jaki jest temat tekstu i co na ten temat powiedziano w tekście ALE zaburzenia dotyczące poziomu uogólnienia LUB logicznej spójności streszczenia.<br>1 p. – ze streszczenia wynika, jaki jest temat tekstu i co na ten temat powiedziano w tekście; ALE zaburzenia dotyczące poziomu uogólnienia ORAZ logicznej spójności streszczenia.<br>0 p. – odpowiedź błędna LUB brak odpowiedzi.</td></tr>
<tr><td>8.</td><td>Przykładowa odpowiedź:<br>Przykład opisany w dwóch pierwszych akapitach stanowi / jest wprowadzeniem do artykułu, w którym autor porusza problem ginących kultur.</td><td>1 p. – poprawne wyjaśnienie.<br>0 p. – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.</td></tr>
<tr><td>9.</td><td>Poprawne odpowiedzi:<br><table><tr><td>A.</td><td>4</td></tr><tr><td>B.</td><td>3</td></tr><tr><td>C.</td><td>2</td></tr></table></td><td>2 p. – poprawne przyporządkowanie trzech funkcji.<br>1 p. – poprawne przyporządkowanie dwóch funkcji.<br>0 p. – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.</td></tr>
<tr><td>10.</td><td>Przykładowe odpowiedzi:<br>zmieniać się, przeobrażać się, rozwijać się</td><td>1 p. – podanie właściwego synonimu.<br>0 p. – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.</td></tr>
<tr><td>11.</td><td>Przykładowe odpowiedzi:<br>Śmierć języka jest jak zbombardowanie Luwru.<br>Zbombardowanie Luwru byłoby niepowetowaną stratą dla kultury ludzkości, tak jak śmierć języka staje się stratą niemożliwą do odwrócenia.<br><br>Język […] to zwierciadło ludzkiej duszy.<br>W języku znajduje odzwierciedlenie ludzkie wnętrze, dlatego dzięki językowi możemy poznać najgłębsze tajniki ludzkiej duszy.</td><td>2 p. – poprawne wyjaśnienie sensu dwóch zdań.<br>1 p. – poprawne wyjaśnienie sensu jednego zdania.<br>0 p. – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.</td></tr>
<tr><td>12.</td><td>a)<br>Poprawna odpowiedź:<br>Autor: Adam Mickiewicz<br>Tytuł: Pan Tadeusz<br><br>b)<br>Przykładowa odpowiedź:<br>sejmiki szlacheckie (opis sejmiku prezentuje Wojski) oraz polowania, które były ważnym elementem kodeksu szlacheckiego (w Panu Tadeuszu – polowanie na niedźwiedzia).<br>Życie w Soplicowie toczyło się zgodnie z przyjętymi zasadami obyczajowości szlacheckiej, jednak wraz z odejściem szlachty ich</td><td>3 p. – poprawne podanie autora i tytułu utworu oraz podanie dwóch obyczajów i wyjaśnienie, dlaczego są one znakiem zaniku kultury szlacheckiej.<br>2 p. – poprawne podanie autora i tytułu utworu oraz podanie dwóch obyczajów, ale bez wyjaśnienia, dlaczego są one znakiem zaniku kultury szlacheckiej.<br>1 p. – poprawne podanie autora i tytułu utworu.</td></tr>
</table>

| | | |
|---|---|---|
| | obyczaje stają się tylko historią. O tym, że obyczaje odchodzą w przeszłość świadczy epitet *ostatni*, np. *ostatni, co tak poloneza wodzi, ostatni zajazd na Litwie*.<br><br>Inne przykłady obyczajów, np.: *zasady zachowania przy stole, gościnność, zajazd jako szlachecki sposób dochodzenia sprawiedliwości*. | 0 p. – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.<br>**Uwaga:**<br>*Jeśli w części a) zdający udzielił niepoprawnej odpowiedzi, to w części b) również otrzymuje 0 punktów.*<br>*a) Uznaje się odpowiedzi A. Mickiewicz, Mickiewicz. Nie uznaje się pomyłki w imieniu, np. Andrzej Mickiewicz.* |
| | Razem: | **20** |

**Zadanie 13. (0–50)**

**Temat 1. Co sprawia, że człowiek może pokonywać przeciwności losu? Rozważ problem i uzasadnij swoje zdanie, odwołując się do fragmentu *Lalki*, całej powieści Bolesława Prusa oraz wybranego tekstu kultury. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 słów.**

Wytyczne do realizacji tematu nr 1.

- Teza musi być zgodna z poleceniem, fragmentem utworu, odniesieniem do całości utworu oraz z przywołanym tekstem kultury.
- Uzasadnienie powinno wynikać z interpretacji załączonego fragmentu, odwołania do *Lalki* i innego tekstu kultury; musi być funkcjonalne dla argumentacji, nie może być prostym streszczeniem.
- W przypadku odwołania się do utworów oznaczonych gwiazdką w podstawie programowej błąd rzeczowy może mieć charakter błędu kardynalnego.

**Kryteria oceny rozprawki**

| A | Sformułowanie stanowiska wobec problemu podanego w poleceniu | B | Uzasadnienie stanowiska | C | Poprawność rzeczowa | D | Zamysł kompozycyjny | E | Spójność lokalna | F | Styl tekstu | G | Poprawność językowa | H | Poprawność zapisu |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 6 | Stanowisko jest **adekwatne do problemu podanego w poleceniu** | 18 | Uzasadnienie **trafne**, **szerokie i pogłębione** | 4 | **Brak** błędów rzeczowych | 6 | Kompozycja **funkcjonalna** | 2 | **Pełna** spójność wypowiedzi lub **nieznaczne zaburzenia** spójności | 4 | Styl **stosowny** | 6 | **Brak** błędów lub **nieliczne** błędy **nierażące** | 4 | Zapis **w pełni poprawny** lub **nieliczne** błędy **nierażące** |
| | | 12 | Uzasadnienie **trafne** i **szerokie** | | | | | | | | | | | | |
| 3 | Stanowisko jest **częściowo adekwatne do problemu podanego w poleceniu** | 8 | Uzasadnienie **trafne**, ale **wąskie** | 2 | **Nie więcej niż jeden** błąd rzeczowy | 3 | **Zaburzenia** funkcjonalności kompozycji | 1 | **Znaczne zaburzenia** spójności | 2 | Styl **częściowo stosowny** | 3 | **Liczne** błędy **nierażące** lub **nieliczne** błędy **rażące** | 2 | **Liczne** błędy **nierażące** lub **nieliczne** błędy **rażące** |
| | | 4 | **Uzasadnienie częściowe** | | | | | | | | | | | | |
| 0 | Stanowisko jest **nieadekwatne** lub **brak** stanowiska | 0 | **Brak** uzasadnienia stanowiska | 0 | **Błędy rzeczowe** | 0 | **Brak** zamysłu kompozycyjnego | 0 | Wypowiedź **niespójna** | 0 | Styl **niestosowny** | 0 | **Liczne** błędy **rażące** | 0 | **Liczne** błędy **rażące** |

**UWAGA**

Jeśli w kategorii A praca uzyska 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli w kategorii A praca uzyska 3 punkty, a w kategorii B – 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli praca składa się z mniej niż 250 słów, egzaminator przyznaje punkty tylko w kategoriach A, B i C.

Pojawienie się rzeczowego błędu kardynalnego dyskwalifikuje pracę – zdający otrzymuje 0 punktów.

**Objaśnienia dotyczące kryteriów oceny rozprawki**

**A. Sformułowanie stanowiska** (np. w postaci tezy lub hipotezy). Zdający powinien zrozumieć problem postawiony w poleceniu i sformułować stanowisko będące rozwiązaniem problemu. Stanowisko jest oceniane ze względu na to, czy jest **udaną próbą rozwiązania problemu**.

**Adekwatność to odpowiedniość** (zgodność, współmierność) **stanowiska i problemu** (zdający może się zgodzić, nie zgodzić, zachować postawę ambiwalentną wobec istoty problemu).

**Sformułowanie stanowiska będącego częściowo udaną próbą** rozwiązania problemu jest skutkiem niepełnego zrozumienia problemu lub niepełnego zrozumienia tekstu. Wypowiedź argumentacyjna, w której brak stanowiska, może zawierać jedynie streszczenie tekstu, biografię autora itp. lub rozwijać myśli niezwiązane z poleceniem.

Sformułowanie stanowiska nie musi stanowić wyodrębnionej części rozprawki.
**B. Uzasadnienie stanowiska** jest oceniane ze względu na to, czy jest **trafne**, czy jest **szerokie** i czy jest **pogłębione**.
Uzasadnienie nie musi być graficznie wyodrębnioną częścią rozprawki.
**Uzasadnienie:**
- **pogłębione** to uzasadnienie, w którym zdający **wnikliwie** odniósł się w rozwinięciu do **wszystkich elementów** polecenia,
- **trafne** zawiera logicznie poprawne argumenty (czyli stwierdzenia poparte przykładami) za przyjętym rozwiązaniem problemu.

**Szerokość** uzasadnienia ocenia się na podstawie tego, czy zdający w swojej wypowiedzi odniósł się do wszystkich elementów wskazanych w poleceniu.
**Uzasadnienie jest:**
- s**zerokie**, jeśli zdający trafnie odniósł się do wszystkich elementów wskazanych w poleceniu,
- **wąskie,** jeśli zdający trafnie odniósł się tylko do niektórych elementów wskazanych w poleceniu (np. nie odniósł się do podanego w zadaniu tekstu lub nie przywołał innego tekstu kultury),
- **częściowe**, jeżeli (a) niektórych argumentów nie można uznać za logicznie poprawne wobec przyjętego stanowiska lub (b) niektóre argumenty są niepoparte przykładami, lub (c) niektóre argumenty są wzajemnie sprzeczne.

Wypowiedź argumentacyjna, w której **brak uzasadnienia**, nie zawiera logicznie poprawnych argumentów za przyjętym rozwiązaniem problemu lub rozwija myśli niezwiązane ze stanowiskiem.
**C. Poprawność rzeczową** ocenia się na podstawie liczby błędów rzeczowych. Pomyłki (np. w nazwach własnych lub datach) niewpływające na uzasadnienie stanowiska wobec problemu uważa się za usterki, a nie błędy rzeczowe.
**Błąd kardynalny** to błąd rzeczowy świadczący o nieznajomości (1) tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający, oraz (2) kontekstu interpretacyjnego przywołanego przez zdającego.
**D. Kompozycja** oceniana jest ze względu na **funkcjonalność segmentacji** i **uporządkowanie tekstu** zgodnie z gatunkiem wypowiedzi. Należy wziąć pod uwagę, czy w tekście zostały wyodrębnione – językowo i graficznie – części pracy oraz akapity niezbędne dla jasnego przedstawienia stanowiska i uzasadniających je argumentów, a także czy wyodrębnione części i akapity są logicznie oraz konsekwentnie uporządkowane (bez luk i zbędnych powtórzeń).
Kompozycja jest **funkcjonalna**, jeśli podział tekstu na segmenty (części) i ich porządek (układ) są ściśle powiązane z porządkiem treści i realizowanymi w tekście funkcjami retorycznymi. Odejście od zasady trójdzielnej kompozycji nie jest błędem, jeśli segmentacja jest funkcjonalna.
**E. Spójność lokalną** ocenia się na podstawie zgodności logicznej i gramatycznej między kolejnymi, znajdującymi się w bezpośrednim sąsiedztwie zdaniami w akapitach. Znaczne zaburzenia spójności wypowiedzi to np. akapity zbudowane z sekwencji zdań niepowiązanych ze sobą ani logicznie, ani gramatycznie (potok luźnych myśli, skojarzeń).
**F. Styl tekstu** ocenia się ze względu na **stosowność**.
**Styl uznaje się za:**
- **stosowny**, jeśli zachowana jest zasada *decorum* (dobór środków językowych jest celowy i adekwatny do wybranego przez ucznia gatunku wypowiedzi, sytuacji egzaminacyjnej, tematu i intencji wypowiedzi oraz odmiany pisanej języka). Dopuszczalne są drobne, sporadyczne odstępstwa od stosowności,
- **częściowo stosowny**, jeśli w wypowiedzi zdający niefunkcjonalnie łączy różne style, nie kontroluje jednolitości stylu, np. w wypowiedzi pojawiają się wyrazy i konstrukcje z języka potocznego, nieoficjalnego, wtręty ze stylu urzędowego, nadmierna metaforyka.
  Mieszanie różnych stylów wypowiedzi uznaje się za uzasadnione, jeśli jest funkcjonalne.
- **niestosowny**, jeśli wypowiedź zawiera np. wulgaryzmy lub ma charakter obraźliwy.

Styl wypracowania nie musi być zgodny z upodobaniami stylistycznymi egzaminatora.
**G. Poprawność językowa** oceniana jest ze względu na **liczbę** i **wagę** błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych.

Błąd stylistyczny to konstrukcja zgodna z normą językową, ale niewłaściwa w sytuacji, w której powstaje tekst, oraz nieodpowiednia dla stylu, w jakim tekst jest pisany, np. udziwniona metafora, niefunkcjonalny kolokwializm, wulgaryzm, nieuzasadnione powtórzenie leksykalne lub składniowe. Błędów logicznych nie uznaje się za błędy stylistyczne.

**H. Poprawność zapisu** ocenia się ze względu na **liczbę** błędów ortograficznych i interpunkcyjnych (szacowaną odpowiednio do objętości tekstu) oraz ich **wagę** (błędy rażące i nierażące). Za **błąd rażący** uznaje się błąd, który polega na naruszeniu ogólnej reguły ortograficznej lub interpunkcyjnej w zapisie słów lub fraz o wysokiej frekwencji. Ewentualne wątpliwości rozstrzygają ustalenia Rady Języka Polskiego i klasyfikacja błędów interpunkcyjnych Jerzego Podrackiego.

**Temat 2. Zinterpretuj podany utwór. Postaw tezę interpretacyjną i ją uzasadnij. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 słów.**

Wytyczne do tematu 2.

- Koncepcja interpretacyjna zdającego musi być widoczna w pracy, choć nie musi być wyrażona w formie tezy, może wynikać pośrednio z wywodu.
- Przywołany przez zdającego kontekst powinien być sfunkcjonalizowany (nawiązujący do tekstu i pogłębiający koncepcję interpretacyjną). Nie wystarczy samo wskazanie lub hasłowe odwołanie się do niego.
- Wskazanie i omówienie przykładów innych tekstów kultury realizujących ten sam motyw bez wykorzystania do pogłębienia znaczeń w tekście interpretowanym nie jest kontekstem interpretacyjnym.
- Proste odczytanie (parafrazowanie, streszczanie) utworu nie jest jego interpretacją.

**Kryteria oceny interpretacji utworu poetyckiego**

| A | Koncepcja interpretacyjna | B | Uzasadnienie tezy interpretacyjnej | C | Poprawność rzeczowa | D | Zamysł kompozycyjny | E | Spójność lokalna | F | Styl tekstu | G | Poprawność językowa | H | Poprawność zapisu |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 9 | Koncepcja **niesprzeczna z utworem, spójna i obejmująca sensy niedosłowne** | 15 | Uzasadnienie **trafne i pogłębione** | 4 | **Brak** błędów rzeczowych | 6 | Kompozycja **funkcjonalna** | 2 | **Pełna** spójność wypowiedzi lub **nieznaczne zaburzenia** spójności | 4 | Styl **stosowny** | 6 | **Brak** błędów lub **nieliczne** błędy **nierażące** | 4 | Zapis **w pełni poprawny** lub **nieliczne** błędy **nierażące** |
| 6 | Koncepcja **niesprzeczna z utworem**, ale **niespójna** i/lub **obejmująca w większości znaczenia dosłowne** | 10 | Uzasadnienie **trafne**, **ale niepogłębione** | 2 | **Nie więcej niż jeden** błąd rzeczowy | 3 | **Zaburzenia** funkcjonalności kompozycji | 1 | **Znaczne zaburzenia** spójności | 2 | Styl **częściowo stosowny** | 3 | **Liczne** błędy **nierażące** lub **nieliczne** błędy **rażące** | 2 | **Liczne** błędy **nierażące** lub **nieliczne** błędy **rażące** |
| 3 | Koncepcja częściowo **sprzeczna z utworem** | 5 | Uzasadnienie **częściowo trafne** | | | | | | | | | | | | |
| 0 | **Brak koncepcji** lub koncepcja **całkowicie sprzeczna z utworem** | 0 | **Brak trafnych** argumentów uzasadniających interpretację | 0 | **Błędy rzeczowe** | 0 | **Brak** zamysłu kompozycyjnego | 0 | Wypowiedź **niespójna** | 0 | Styl **niestosowny** | 0 | **Liczne** błędy **rażące** | 0 | **Liczne** błędy **rażące** |

**UWAGA**
Jeśli w kategorii A praca uzyska 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.
Jeśli w kategorii A praca uzyska 3 punkty, a w kategorii B – 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.
Jeśli praca składa się z mniej niż 250 słów, egzaminator przyznaje punkty tylko w kategoriach A, B i C.
Pojawienie się rzeczowego błędu kardynalnego dyskwalifikuje pracę – zdający otrzymuje 0 punktów

**Objaśnienia dotyczące kryteriów oceny interpretacji utworu poetyckiego**

**A. Koncepcja interpretacyjna** jest efektem poszukiwania przez zdającego całościowego sensu utworu, tzn. jest pomysłem na jego odczytanie (wyrażonym np. w postaci tezy lub hipotezy interpretacyjnej). Ocenia się ją ze względu na to, czy jest **niesprzeczna z utworem** i czy jest **spójna**, a także czy zdający dociera do sensów niedosłownych interpretowanego utworu, czy czyta go jedynie na poziomie dosłownym.

**Koncepcja może być:**

- **częściowo sprzeczna** z utworem, jeśli jedynie we fragmentach (lub fragmencie) znajduje potwierdzenie w tekście.
- **całkowicie sprzeczna** z utworem, jeśli nawet we fragmentach (lub fragmencie) nie znajduje potwierdzenia w tekście.
- **spójna**, gdy obejmuje i łączy w całość odszukane przez piszącego sensy utworu.
- **niespójna**, gdy jest fragmentaryczna, tzn. rekonstruuje pojedyncze sensy cząstkowe (np. z poszczególnych strof tekstu) bez wskazania całościowego sensu utworu, oraz gdy zawiera luźno powiązane, niepowiązane lub wzajemnie wykluczające się odczytania sensu utworu (niesprzeczne z interpretowanym utworem).

**Brak koncepcji** to brak śladów poszukiwania sensu utworu (całościowego i/lub sensów cząstkowych) – praca nie jest interpretacją, a np. streszczeniem. Koncepcja interpretacyjna nie musi stanowić wyodrębnionej części pracy, może wynikać z jej całościowej wymowy.

**B. Uzasadnienie interpretacji** jest oceniane ze względu na to, czy jest **trafne** i czy jest **pogłębione**.

**Uzasadnienie może być:**

- **trafne**, jeśli zawiera wyłącznie **powiązane z tekstem argumenty za odczytaniem sensu utworu**. Argumenty muszą wynikać ze sfunkcjonalizowanej analizy, to znaczy wywodzić się z formy lub/i treści tekstu.
- **częściowo trafne**, jeśli w pracy – oprócz argumentów niepowiązanych z tekstem lub/i niewynikających ze sfunkcjonalizowanej analizy – został sformułowany przynajmniej jeden argument powiązany z tekstem i wynikający ze sfunkcjonalizowanej analizy.
- **pogłębione**, jeśli znajduje potwierdzenie nie tylko w tekście, ale także w kontekstach (np. biograficznym, historycznoliterackim, filozoficznym, kulturowym). Uczeń powinien choć częściowo rozwinąć przywołany kontekst, aby uzasadnić jego pojawienie się.
- **niepogłębione**, gdy zdający przywołuje argumenty tylko z tekstu albo tylko z kontekstu. Wszystkie argumenty muszą być sfunkcjonalizowane.

**C. Poprawność rzeczową** ocenia się na podstawie liczby błędów rzeczowych. Pomyłki (np. w nazwach własnych lub datach) niewpływające na koncepcję interpretacyjną uważa się za usterki, a nie błędy rzeczowe.

**Błąd kardynalny** to błąd rzeczowy świadczący o nieznajomości (1) tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający, oraz (2) kontekstu interpretacyjnego przywołanego przez zdającego.

**D. Kompozycja jest** oceniana ze względu na **funkcjonalność segmentacji** i **uporządkowanie tekstu** zgodnie z wybranym przez ucznia gatunkiem wypowiedzi. Należy wziąć pod uwagę, czy w tekście zostały wyodrębnione – językowo i graficznie – części pracy oraz akapity niezbędne dla jasnego przedstawienia koncepcji interpretacyjnej i uzasadniających ją argumentów, a także czy wyodrębnione części i akapity są logicznie oraz konsekwentnie uporządkowane (bez luk i zbędnych powtórzeń).

Kompozycja jest **funkcjonalna**, jeśli podział tekstu na segmenty (części) i ich porządek (układ) są ściśle powiązane z porządkiem treści i realizowanymi w tekście funkcjami retorycznymi. Odejście od zasady trójdzielnej kompozycji nie jest błędem, jeśli segmentacja jest funkcjonalna.

**E. Spójność lokalną** ocenia się na podstawie zgodności logicznej i gramatycznej między kolejnymi, znajdującymi się w bezpośrednim sąsiedztwie zdaniami w akapitach. Znaczne zaburzenia spójności wypowiedzi to np. akapity zbudowane z sekwencji zdań niepowiązanych ze sobą ani logicznie, ani gramatycznie (potok luźnych myśli, skojarzeń).

**F. Styl tekstu** ocenia się ze względu na **stosowność.**

**Styl uznaje się za:**

- **stosowny**, jeśli zachowana jest zasada *decorum* (dobór środków językowych jest celowy i adekwatny do wybranego przez ucznia gatunku wypowiedzi, sytuacji egzaminacyjnej, tematu i intencji wypowiedzi oraz odmiany pisanej języka). Dopuszcza się drobne, sporadyczne odstępstwa od stosowności.
- **częściowo stosowny** dotyczy wypowiedzi, w której zdający niefunkcjonalnie łączy różne style, nie kontroluje jednolitości stylu, np. w wypowiedzi pojawiają się wyrazy i konstrukcje z języka potocznego, nieoficjalnego, wtręty ze stylu urzędowego, nadmierna metaforyka.

Mieszanie różnych stylów wypowiedzi uznaje się za uzasadnione, jeśli jest funkcjonalne.

- **niestosowny**, jeśli wypowiedź zawiera np. wulgaryzmy lub ma charakter obraźliwy.

Styl wypracowania nie musi być zgodny z upodobaniami stylistycznymi egzaminatora.

**G. Poprawność językowa** oceniana jest ze względu na **liczbę** i **wagę** błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych. Błąd stylistyczny to konstrukcja zgodna z normą językową, ale niewłaściwa w sytuacji, w której powstaje tekst, oraz nieodpowiednia dla stylu, w jakim tekst jest pisany, np. udziwniona metafora, niefunkcjonalny kolokwializm, wulgaryzm, nieuzasadnione powtórzenie leksykalne lub składniowe. Błędów logicznych nie uznaje się za błędy stylistyczne.

**I. Poprawność zapisu** ocenia się ze względu na **liczbę** błędów ortograficznych i interpunkcyjnych (szacowaną odpowiednio do objętości tekstu) oraz ich **wagę** (błędy rażące i nierażące). Za **błąd rażący** uznaje się błąd, który polega na naruszeniu ogólnej reguły ortograficznej lub interpunkcyjnej w zapisie słów lub fraz o wysokiej frekwencji. Ewentualne wątpliwości rozstrzygają ustalenia Rady Języka Polskiego i klasyfikacja błędów interpunkcyjnych Jerzego Podrackiego.

## INFORMACJA O ZASADACH OCENIANIA PRAC Z JĘZYKA POLSKIEGO UCZNIÓW ZE STWIERDZONYMI DYSFUNKCJAMI

W pracy maturalnej z języka polskiego autorstwa zdającego, u którego stwierdzono dysleksję i dysortografię, nie należy uwzględniać w ocenie następujących błędów:

a) zmienionej kolejności liter w wyrazach,
b) wstawionych dodatkowo liter w wyrazie, opuszczonych lub przestawionych liter,
c) opuszczonego początku lub końca wyrazu,
d) występowania w wyrazach głosek dźwięcznych zamiast bezdźwięcznych i odwrotnie,
e) mylenia głosek „*i*” i „*j*”, głosek nosowych z końcówką fleksyjną, np.: *ę-em*, *ą-om*,
f) mylenia przedrostków z przyimkami, np.: *pode szły*; błędnego zapisywania przyimków z rzeczownikami i przysłówkami, np.: *wklasie, zachwilę, napewno*,
g) niewłaściwego zapisu spółgłosek miękkich, np.: *rosinie* zamiast *rośnie*, *skosiny* zamiast *skośny*,
h) wynikających ze schematycznego stosowania zasad ortografii, np.: *startóje* bo *startować*, błędnej pisowni wyrazów, którymi nie rządzą zasady ortograficzne (ich pisownię trzeba zapamiętać),
i) błędnego stosowania lub niestosowania znaków interpunkcyjnych.